

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra politologie

Nacionalismus v politice Izraele

Bakalářská práce

Autor: Martin Blahník

Studijní program: B6701 Politologie

Studijní obor: Politologie (KPOL)

Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Myšička, Ph.D.

Hradec Králové, 2019

Zadání bakalářské práce

Autor:	Martin Blahník
Studium:	F15BP0084
Studijní program:	B6701 Politologie
Studijní obor:	Politologie
Název bakalářské práce:	Nacionalismus v politice Izraele
Název bakalářské práce AJ:	Nationalism in politics of Israel

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

V této práci se autor zabývá tématem nacionalismu v Izraeli a jeho vlivu na politické aktéry. Sionismus, židovský nacionalismus spojený s touhou po vlastním státu, prostupuje historickou i moderní zkušenost Izraele a reflektuje se do konfliktu s Palestinou, který se prolíná izraelskými dějinami. Dopad nacionalismu jako příčina válek je stále poměrně neprozkoumaným územím. V bakalářské práci tak autor blíže sleduje aspekty, které jsou specifické pro židovský nacionalismus, kořeny jeho vzniku a porovnává to s různými teoriemi nacionalismu. Cílem práce je analyzovat, jakým způsobem se nacionalismus projevuje v politice Izraele a jaký vliv má na Izraelsko-palestinský konflikt. V teoretické rovině se práce zabývá Theodorem Hertzlem jako hlavním myslitelem sionismu, texty Anthony Smitha a dalších zaměřující se na teorie nacionalismu a izraelské politiky. Metodologicky je práce případovou studií.

Avineri, Šlomo. 2001. Zrození moderního sionismu. Praha: Sefer. Čejka, Marek. 2009. Judaismus a politika v Izraeli. Brno: Barrister & Principal. Čejka, Marek. 2013. Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. Brno: Barrister & Principal. Dowty, Alan. 1998. The Jewish State A Century Later. Berkeley: University of California Press. Gellner, Ernest. 1983. Nations and Nationalism. Ithaca: Cornell University Press. Krupp, Michael. 1999. Sionismus a stát Izrael. Praha: Vyšehrad. Ravitzki, Avier. 1996. Messianism, Zionism and Jewish Religious Radicalism. Chicago: The University of Chicago Press. Robertson, Ritchie a Timms, Edward. 1997. Theodor Herzl and the Origins of Zionism. Edinburgh: Edinburgh University Press. Sachar, Howard M. 1999. Dějiny státu Izrael. Praha: Regia. Smith, Anthony D. 1983. Theories of Nationalism. New York: Harper & Row.

Garantující pracoviště:	Katedra politologie, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Stanislav Myšička, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	23.6.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Podpis autora

Poděkování

Velice děkuji vedoucímu práce, panu Mgr. Stanislavu Myšíčkovi, Ph.D., za jeho obrovskou vstřícnost a trpělivost při vypracování této práce. Také bych rád poděkoval mé rodině a přátelům za jejich neutuchající podporu.

Anotace

BLAHNÍK, MARTIN. *Nacionalismus v politice Izraele*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2019, 41 stran. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá nacionalismem izraelských politických stran a jeho vlivu na izraelsko-palestinský konflikt. Cílem práce je tak za pomoci dostupných pramenů a literatury analyzovat, jakým způsobem se nacionalismus projevuje v politice Izraele v izraelsko-palestinském konfliktu. Hledanými jevy jsou ideologicko-historické kořeny jednotlivých stran a otevřená podpora sionismu a jeho aktivní prosazování v politice. První dvě kapitoly uvádí stručný přehled problematiky, stanovují teoretický a metodický rámec. Teoretický rámec je založen na Gellnerově pojetí nacionalismu a Stephen Van Everově práci *Hypotézy o nacionalismu a válce*. Třetí kapitola je zaměřena na samotnou analýzu politických stran, zdali a jak působí nacionalismus politických stran na konflikt a závěrem shrnuje zjištěné poznatky.

Klíčová slova: Izrael, Izraelsko-palestinský konflikt, nacionalismus, Palestina, politické strany

Annotation

BLAHNÍK, MARTIN. Nationalism in politics of Israel. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2019, 41 pages. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis deals with the nationalism of Israeli political parties and its influence on the Israeli-Palestinian conflict. The aim of the thesis is to analyze, using available sources and literature, how nationalism manifests itself in Israel's policy of the Israeli-Palestinian conflict. The sought-after phenomena are the ideological-historical roots of the parties and the open support for Zionism and its active promotion in the politics. The first two chapters give a brief overview of the issue, set the theoretical and methodological framework. The theoretical framework is based on Gellner's concept of nationalism and Stephen Van Ever's Hypothesis of Nationalism and War. The third chapter is focused on the analysis of the political parties, whether and how nationalism of political parties acts on the conflict and finally summarizes the findings.

KEYWORDS: Israel, Israeli-Palestinian conflict, nationalism, Palestine, political parties

Obsah

Úvod	8
1. Nacionalismus	11
1.1. Definice nacionalismu	14
1.2. Sionismus	17
1.3. Vývoj a role sionismu ve společnosti	19
2. Izraelská politika	20
2.1. Status quo	21
2.2. Izraelské politické strany	22
2.3. Problematika okupovaných území	23
3. Vliv sionismu v politice na izraelsko-palestinský konflikt	29
3.1. Sionismus politických stran	30
3.2. Proklamace stran a čelních představitelů	30
3.3. Ideologicko-programová kritéria	32
Závěr	34
Seznam zdrojů	37

Úvod

Nacionalismus je jedním z proměnlivých pojmů a jeho význam se mění i na základě pohledu různých aktérů či na základě historických skutečností a jednotlivých případů. Jedním z nich je i považování sionismu za nacionalistický ideový projev židů k vytvoření a obraně vlastního státu. Nacionalismus získal zvláště po druhé světové válce negativní konotace u mnohých výzkumníků, které vedly k většinovému odmítnutí přístupu primordialismu¹. Izraelský nacionalismus je specifický, ten nejjednodušší pohled může být, že jde o pouhou snahu o sjednocení židů a návrat do Svaté země, avšak jeho projevy, stejně jako souhlas nebo nesouhlas s těmito myšlenkami, se liší. V kontextu moderní doby lze tento konflikt nejlépe pozorovat v situaci soužití arabského a židovského obyvatelstva v Izraeli, vztazích mezi ortodoxními židy a běžným obyvatelstvem, projevy politických elit nebo mezinárodním vztahům Izraele a zbytku světa či židy stále žijícími v zahraničí. Nutno říci, že situace Izraele je specifická o to více, neboť tento boj za národní uvědomění se prolíná celým životem tohoto relativně mladého státu. Na židovství se dá pohlížet vícero způsoby, příslušností k judaismu či etnické skupině, nicméně samotný stát byl budován na sekulárních základech a měl by tak zaručovat náboženskou i jinou svobodu pro nežidy žijící na stejném území. Realita je ovšem trochu složitější. Po zajištění nezávislosti a vzniku státu začaly do Izraele proudit židovské imigrační vlny z různých částí světa a způsobily tak značnou změnu ve složení a poměru k ostatním izraelským občanům. Vztah mezi židovským a arabským obyvatelstvem je ještě ožehavější téma zejména s ohledem na historický vývoj včetně pěti izraelsko-arabských válek, dvou intifád nebo osidlování okupovaných území židovskými osadníky. Toto nelehké soužití značně negativně ovlivňuje mezinárodní vnímání Izraele, nepochybně vytváří určitý tlak na čelní politické představitele a má tak rozličné dopady na vnitřní politiku státu.

Cílem této práce je na základě odborné literatury a dostupných pramenů analyzovat, jakým způsobem se nacionalismus projevuje v politice Izraele a jaký vliv má na Izraelsko-palestinský konflikt. Tato práce se tak zabývá nacionalismem v Izraeli a jeho vlivu na politické aktéry. Sionismus, židovský nacionalismus spojený s touhou po

---

¹ Obecně tvrzení, že je příslušnost k národnosti přirozenou součástí všech lidí ve svém spojení kulturních tradic, jazyka apod. Anthony Smith, pro autora význačný příklad primordialisty, píše o tom, že národ jako takový má v podstatě bezvěký rozměr, většina národních kulturních a jazykových rámců není vymyšlená v moderní době a lidé inklinují ke spojení v nějaké kontinuitě historického národa – a což je důležitější, tento samotný fakt je naprosto přirozený a bezproblémový. (Smith 1996: 381 – 383)

vlastním státu, prostupuje historickou i moderní zkušenost Izraele a projevuje se v konfliktu s Palestinou. Dopad nacionalismu jako příčiny konfliktů je stále poměrně neprozkoumaným územím. Autor si proto vytyčil výzkumnou otázku:

Jakým způsobem ovlivňuje nacionalismus izraelských politických stran izraelsko-palestinský konflikt?

Autor práce bude analyzovat nacionalismus politických stran v jednopřípadové studii Izraele. Jednopřípadové studie se nepochybně řadí k nejčastěji používaným kvalitativním metodám politologického výzkumu. Jde hlavně o zachycení komplexnosti případu, popis vzájemných vztahů a posbírání co největšího množství dat. Metoda jednopřípadové studie byla vybrána vzhledem k omezenému počtu zkoumaných jevů, které má autor ambice rozvést do větších podrobností a faktu, že autor si klade za cíl vysvětlit tento jev na základě identifikace a operacionalizace proměnných a dalších analytických postupů běžně používaných v jednopřípadových studiích.

Analýza bude sloužit především k vymezení a ukotvení používaných pojmů či teorií z odborné literatury a jejich následné komparaci se sledovanými skutečnostmi izraelské politiky, které jsou popsány v příslušných kapitolách. Metodologicky si práce bere za cíl spojit relevantní teorie nacionalismu se zaměřením na sledování proměnných u politických stran podílejících se na vládě v Izraeli. Zvolenými sledovanými hodnotami jsou:

1) ideologicko-historické kořeny

Pod tyto „kořeny“ spadá původ strany, základající představitelé a okolnosti vzniku;

2) otevřená podpora sionismu a jeho aktivní prosazování v politické činnosti
Otevřenou podporou se myslí především programová prohlášení, veřejné proklamace čelních představitelů politických stran apod.

V teoretické rovině se práce zabývá Theodorem Hertzem jako hlavním myslitelem sionismu, což se odráží v biografii *Theodor Herzl and the Origins of Zionism* od Ritchieho Robertsona a Edwarda Timmse (Robertson et al. 1997) a Herzlově stěžejním díle *Židovský stát: pokus o moderní řešení židovské otázky* (Herzl 2009). První kniha byla vybrána především jako zajímavý sborník názorů více autorů a svým rozbořením přispěla k lepšímu pochopení Herzla a jeho myšlenek. V podobném gardu se práce zabývá i knihou Michaela Kruppa *Sionismus a stát Izrael* (Krupp 1999), která popisuje historii

sionismu s ohledem na samotný Izrael a vytváří mozaiku mnoha generací myslitelů a rabínů a jejich vztahu k procesu utváření vlastního státu. Dalšími velmi důležitými zdroji pak je čítanka textů *Pohledy na národ a nacionalismus* od Miroslava Hrocha (Hroch 2003), knihou Arnošta Gellnera *Národy a nacionalismus* (Gellner 1993) a dalších, zaměřující se na teorie nacionalismu.

K bližšímu přiblížení historických i moderních izraelských politických či společenských reálií pak bude autor čerpat z publikací Marka Čejky *Judaismus a politika v Izraeli* (Čejka 2009) a *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu* (Čejka 2013). Jde o velice zdařile napsané a obsáhlé knihy, které dle názoru autora mají vysokou míru kredibility a kvality. Tyto knihy tvoří základní kámen velké části této práce.

Práce je strukturována do kapitol a podkapitol. Po úvodu následuje první kapitola, která se zabývá samotnou definicí nacionalismu a její židovské verze. Zároveň si bere za cíl popsat specifickou izraelského případu, vývoj a roli sionismu ve společnosti. Pro potřeby této práce bere autor v potaz především soudobou podobu sionismu mající potencionální vliv na vládnoucí politické garnitury, nicméně je třeba ji alespoň částečně srovnat s jejími historickými nebo i aktuálně společensky vlivnými proudy. Od doby Theodora Hertzla² uběhlo již spousta času a myšlenky sionismu tak byly ovlivňovány mnohými úskalími pro židovský národ – ať již samotným faktem roztržitého židovského národa po světě, první a zejména druhou světovou válkou, Britským mandátem nad Palestinou nebo nesnáze se založením a udržení vlastního státu. Přetrvávající problémy mladého státu a konflikty s Palestinci tak dodnes přetvářejí vnímání sionismu a jeho vlivu na politiku.

Ve druhé kapitole autor analyzuje podobu izraelského politického systému a zároveň tato kapitola slouží pro představení významných politických stran z hlediska historického podílu na moci. Důležitým bodem je také tzv. *status quo*, který v obecné rovině vyjadřuje respekt státního aparátu k některým náboženským pravidlům z předstátního období. Tento letitý boj o dodržování nebo nedodržování statusu quo je součástí zvláštního vztahu mezi náboženstvím a státem, který jinak sám sebe definuje jako sekulární. Na konci této kapitoly bude ve stručnosti popsána problematika okupovaných území, která dle názoru autora má významný vliv na změny podpory

---

² A koneckonců i jeho předchůdců i současníků jako např. Mosese Hesse nebo Achada Ha-Ama.

sionistických myšlenek uvnitř i vně Izraele, stejně jako je značným hybatelem vztahů mezi židovským a arabským obyvatelstvem.

V další kapitole se pak autor věnuje již samotnému vlivu sionismu politických aktérů na izraelsko-palestinský konflikt. S ohledem na fakt, že se tento konflikt prolíná celou historií Izraele jako státu, je zde tato historie stručně popsána s důrazem na přechod do moderního, soudobého období politiky. Dále je zde věnována podstatná část rozboru sionismu v izraelských politických stranách na základě jejich vlastního se přihlášení k odkazům sionismu, ideologicko-programovým kritériím, proklamacím čelních představitelů či tendencím ke sdílení moci s podobně smýšlejícími stranami apod. Dochází tak k aplikaci teoretických částí s politickou realitou Izraele, srovnání jednotlivých částí práce.

Závěr slouží ke shrnutí a podtrhnutí zjištěných poznatků, stejně jako zodpovězení položené výzkumné otázky vyložené v úvodu.

1. Nacionalismus

Jak již bylo řečeno v úvodu, vnímání pojmu nacionalismu je velice poplatné době, dobovým reáliím i pohledu nejrůznějších politických či politiku zkoumajících aktérů. Existuje nespočet teorií i chápání kdy, jak a proč se stal nacionalismus relevantní ideologií. Většina autorů se však shoduje, že národnost začala být nepochybně významným prvkem v politice až v minulých dvou stoletích a nacionalismus je tak dítětem průmyslové společnosti. Názory se liší pouze ve specifickém určení období, intenzity nebo anomálních jevů (Hroch 2003: 73). V předchozích historických etapách se s pojmem národnosti v moderním významu nesetkáváme. Ernest Gellner se hned na začátku své knihy zeptal: „*Proč se národnost stala politicky důležitou během 19. a 20. století? A co je to národnost vůbec?*“ Mnozí autoři vyjadřují, že rodící se nacionalismus v podstatě bez problému zvítězil v ideologické i kulturní rovině ve smyslu, že se lidem zdálo, že v národním státu objevili něco, co bylo samozřejmé, vždy přítomné a lepší než starší dělení velkých multinárodních říší. To byl jeden z důvodů úspěchu nacionalismu předchozích dvou století.

Moderní národní státy stavěly na nacionalismu jako podpoře při svém sebeurčení a byl jedním z jejich významných stmelovacích mechanismů, bez kterých by dost možná neexistovaly. Nicméně nové národní státy trpěly podobnými problémy jako ty staré a navíc se tyto nové výzvy někdy ukázaly i jako fatální pro vývoj mladých států (Gellner 1993: 7). Příkladem by mohly být etnické čistky druhé světové války. Vztahy moderních národů k etnicitě samotné jsou vůbec problematické s ohledem na hledání společného „jádra“. Můžou všichni ve svém „rodokmenu“ nalézt slavnou a hrdou minulost, na kterou by se mohli odkazovat? Nacionalismus je tím hnacím motorem plodícím hrdé národy a není tomu naopak, jak by se na první pohled mohlo zdát. Eric Hobsbawm v *Několika úvahách o nacionalismu* například o národu tvrdí, že jde o nový a umělý konstrukt, který v nacionalistických hnutích předpokládá dvě premisy: pouta loajality k národu jsou na prvním místě před všemi ostatními lojalitami a to, že tento národ najde sebe sama pouze ve vlastním svrchovaném a ideálně homogenním státu (Hroch 2003: 112). Eric Hobsbawm by se dal doplnit s tím, že tento konstrukt je ale živý a specifický pro zkoumaný region nebo stát. Navíc jak se neustále proměňuje v čase, prolínají se zkoumané veličiny. Například pokud výzkumník zkoumá složení populaci v čase a vlivu na nacionalismus, nestačí pro hlubší analýzu řešit pouze období desítek let, ale spíše staletí. Jak identifikovat co to je homogenní stát, pokud

není úplně jasné, komu náleží být jeho členem?³ Tento prvek specifčnosti musí nutně stěžovat práci s univerzálními teoriemi stejně jako samotnou aplikaci v praxi a tím tyto teorie ověřit.

Nacionalismus využívá pro vytváření homogenních národů zděděné kulturní bohatství, které často bylo utvářeno působením více kultur a selektivně zdůrazňuje ty prvky, které se hodí pro sebeidentifikaci, sebe opěvování i odlišení vlastního národa od ostatních. Tyto prvky pak uměle upravuje až téměř k nepoznání a vytváří dojem obrany společných hodnot (Gellner 1993: 67). „*Společnost už neuctívá sebe sama prostřednictvím náboženských symbolů; moderní, aerodynamická, pojízdná vysoká kultura oslavuje sama sebe písněmi a tanci, které si vypůjčuje od lidové kultury, přičemž je stylizuje; a ráda věří, že tato lidová kultura je věčná a trvalá.*“ (Gellner 1993: 69). Ovšem to neznamena, že by skutečně společnost nějaké vzájemné prvky nesdílela. Právě naopak, ať již to jsou společné kulturní artefakty jako starodávne spisy nebo společná mytologie starých božstev, tak jsou pravdivé a čisté. Ostatně jak autor práce soudí, společné rysy jazykových škol jsou významnými artefakty každého etnika, které lze využít pro spojení do většího celku národů a ne umělých multinárodních říší svázaných imperialismem předchozího století.

Nacionalismus ale tyto prvky zneužívá a kde dříve byla tato společná kultura prolutá vírou a náboženstvím, je nyní nahrazena vírou ve stejnorodý kulturní odkaz (Smith 1996: 376). Ovšem jaká situace nastává za předpokladu, že se daná kultura vyvíjí v diaspoře⁴? Podle autora práce musí nutně dojít ke spojení obojího – náboženství a víra se prolíná v zachovávání kulturních tradic, společné historie a jazyka – a navíc musí existovat patrný silný patos po vytvoření vlastního národního státu. Toto spojení pak vytváří zmíněný objekt sebeidentifikace, sebe opěvování a odlišnosti. A to je také nepochybně případ státu Izrael. Nejprve je však nutné zúžit a specifikovat, jak lze nacionalismus definovat a čím se židovský nacionalismus, sionismus, odlišuje.

---

³ Viz. 2.1 Status quo: Otázka kdo je nebo není občanem Izraele.

⁴ Chápáno obecně jako geografické rozptýlení, nucená emigrace národa z vlastního území, pozn. autora

1.1 Definice nacionalismu

Existuje nespočet možností, jak lze definovat tento pojem. Můžeme se na něj dívat jako Ernest Gellner s tím, že nacionalismus je princip, pro který je zásadní, že je politická a národní jednotka stejná. Pokud se z nějakého důvodu stane, že je tento princip porušen nebo je alespoň vytvořen takový dojem – „národnostní cítění“ se snaží zjednat nápravu prostřednictvím „národnostního hnutí“. Tato situace může nastat, pokud politické hranice neobsahují všechny příslušníky daného národa, v hranicích daného národa se vyskytnou cizinci odlišného etnika nebo nastane-li kombinace těchto dvou situací. A také v případě, že národ nemá svůj národní stát (Gellner 1993: 12). Toto by se dalo říci, zdařile vyjevuje situaci židovského národa předstátní doby. Autor práce tak bude vycházet hlavně z Gellnerovi interpretace nacionalismu. Nacionalismus je pak dle Gellnerova stručného souhrnu „*teorie politického oprávnění, které požaduje, aby etnické hranice nebyly přetáhy politickými hranicemi*“ (Gellner 1993: 12). Uvažujeme tak hlavně o vztahu etnicity a státu. Hans Kohn ve své práci *Nacionalismus*, nabízí poněkud odlišný přístup: „*Nacionalismus je politické přesvědčení, které představuje základ soudržnosti moderních společností a legitimizuje jejich nárok na autoritu*“ (Hroch 2003: 87). Loajalita národa je tedy dle něj směřována hlavně na stát, ať již skutečný nebo požadovaný. Predikuje tak roli státu jako organické součásti společnosti, která dává zastřešující rámec veškeré společenské aktivitě, na které stojí moderní společnost – ekonomické, sociální či kulturní.

Pokud se podíváme na negativní společenskou činnost, válku, pak můžeme sledovat, že konflikt nepochybně posiluje vyzdvihování etnické příslušnosti k národu. Ostatně nacionalismus nebyl zrozen v klidných dobách. Jak píše Hedva Ben Israel ve svém článku *Nacionalismus v historické perspektivě*: „*Tam, kde se zdůrazňuje etnická či kmenová stránka nacionalismu, se činnost všech dotčených stává instinktivnější a atavističtější. Nacionalismus, v němž po určitou dobu převládaly otázky rasy, se snadno pouští do válek za uchování či povznesení dané rasy. A naopak, už pouhý fakt boje, může národnost, která se války účastní, přimět k požadavku, aby byla uznána jako základ národního státu.*“ (Hroch 2003: 314). Toto do velké míry koreluje se státní dobou, národní historií Izraele a jeho vnitřním i vnějším vztahům. Izrael toužil po svébytnosti, a když ji našel, otázka národní celistvosti a svrchovanosti nabyla na důrazu. Bylo nutné stanovit základní zákony, uspořádat první volby a zavést

funkční správu území, do kterého mezitím začaly proudit vlny židovských přistěhovalců z různých částí světa. Stalo se jen otázkou času, než se vyostří konflikty s arabským obyvatelstvem nového Izraele i arabskými sousedy. Konflikty, jež dodnes tvoří základ izraelského příběhu a jádro soudobého izraelského sionismu.

Stephen Van Evera ve své práci *Hypotézy o nacionalismu a válce* stanovuje zajímavé hypotézy a faktory, které mohou vést ke zvyšujícím se riziku vyvolávání konfliktů u nacionalistických hnutí. Efekty činnosti nacionalistických hnutí se dle něj odlišují a dělí se podle cílů svých aktivit – mírových nebo válečných. Ačkoliv se Evera svým článkem především snažil popsat úskalí nacionalismu východní Evropy, jeho závěry se mohou snadno aplikovat i na realitu Izraele. Autor práce se tak pokusil vybrat ty relevantní s ohledem na studovaný případ. Tyto hypotézy budou pro účely této práce sloužit jako pomocná vodítka. Mezi Everovi v jeho případě potvrzené hypotézy tzv. „bezprostřední příčiny“ byly zařazeny:

- 1) Čím více národy cílí na obnovení svého státu z diaspory, a čím více se věnují anexním strategiím obnovy, tím větší je riziko války;
- 2) Čím více hegemonistických cílů národy směřují vůči jinému, tím větší je riziko války;
- 3) Čím závažněji národy utlačují menšiny žijící v jejich státech, tím větší je riziko války.⁵

Mezi tzv. „strukturní faktory“ by pak v případě Izraele patřily:

- 1) Čím více jsou jednotlivé národnosti ve státě smíšeny, tím větší je riziko války⁶.
- 2) Čím méně jsou hranice nově vznikajících národů bezpečné a obhajitelné, tím větší je riziko války (Evera 1994: 8).

První hypotéza bezprostřední příčiny a obě strukturní hypotézy se dají snadno potvrdit okolnostmi a historií vlastního zakládání státu Izraele na půdě OSN, vyjednávání s Brity i radikalizací sionistických hnutí otrávených po hrůzách genocidy druhé světové války a následným bojem o nezávislost. Již na prvním poválečném sionistickém kongresu v roce 1946 v Ženevě byl velkou většinou přijat tzv. Billtmorský program, který předpokládal rozdělení Palestiny a zřízení nezávislého

---

⁵ Tento faktor Evera popsal jako důležitý bezprostřední i politický faktor příčiny válek.

⁶ Nebezpečí je větší, čím lokálnější je toto smíšení (dům od domu) - spíše než regionální (provincie od provincie) (Evera 1994: 8).

židovského státu. Nicméně je třeba poznamenat, že i v tomto případě nepanovala úplná shoda, např. pozdější levicová strana *Mapam* nebo zástupci vedoucích činitelů židovské kolonizace⁷ navrhovali spíše binacionální stát se stejnými právy pro oba národy, protože se už v té době obávali o přežití v případě vytvoření homogenního státu obklopeného arabskými sousedy. Naopak pro čistě židovský národní stát se velice zasazovali američtí sionisté nebo později socialisticky orientovaná strana *Mapai* (Krupp 1999: 104). V této době ovšem mezinárodní politická situace nebyla nakloněná ani jednomu z řešení palestinské otázky.

Sionisté a Mosad⁸ se pak na více než rok uchýlili k ilegální činnosti pašování židovských imigrantů do oblasti, více či méně úspěšně, a tím se tak snažili vyvíjet tlak na mezinárodní scénu, což se později ukázalo jako poměrně úspěšná taktika. Postupně se začal měnit poměr židovského obyvatelstva k arabskému. Vítězný návrh na půdě OSN na založení židovského státu v roce 1947 nakonec stanovil, že země by měla být rozdělena na dva nezávislé státy, spojené ekonomicky a se zvláštním statutem pro Jeruzalém. Židé okamžitě souhlasili, ale Arabská liga⁹ odmítla a vyhlásila, že budou bojovat a pokud bude třeba, židy na Palestinském území vyhladí (Krupp 1999: 113).

Následovaly roky přerušovaných bojů s Arabskou ligou a Palestinců na území Izraele, z nichž téměř zázrakem vyšel Izrael vítězně a s nemalými územními zisky. V květnu 1949 se stal Izrael členem OSN (Krupp 1999: 125). Nicméně tento fakt opatrného světového uznání existence Izraele boje nezastavil, vlastně spíše naopak. Podnítil další boj proti skutečné i domnělé expanzi Židů v Palestině, která se začala odehrávat i na mezinárodní scéně – uznáním židovského státu jako právoplatného dominia svých nových obyvatel, podpoře sionistických snah o udržení toho státu židovskými komunitami stále žijícími v jiných státech¹⁰. Ostatně v diaspoře stále žije několikanásobně více židů než v samotném židovském státě (Čejka 2005: 24) a co s týče předstátních období, v 18. století žilo v Palestině zhruba tři sta tisíc převážně arabských obyvatel na přibližně pět tisíc Židů. V roce 1914 už se situace postupně

---

⁷ Např. Martin Buber, Ernst Simon nebo Juda Leon Magnes.

⁸ Původně Institut vytvořený pro koordinaci; izraelská zpravodajská služba pro vnější operace

⁹ Sdružená organizace arabských států, koordinující spolupráci svých členů na poli politiky, ekonomiky apod. Svým fungováním podobná jiným nadnárodním celkům (např. institucím EU)

¹⁰ Např. velká podpora ze strany Spojených států Amerických a nynějšího prezidenta Donalda Trumpa. Mezi jeho činy, které značí otevřenou podporu Izraele bylo i přemístění americké ambasády z Tel Avivu do Jeruzaléma.

měnila a na pět set tisíc Arabů zde žilo až devadesát tisíc Židů (Metz 1988: Population). Podle oficiálních vládních statistik z roku 2013 nyní žije v Izraeli více než 8 milionů lidí. Z toho židovská populace činí 6 milionů a zhruba 2 miliony činí nežidovská populace. Ve světě žije na 13 milionů židů (Mahler 2016: 49-51).

Tento jev se dá vyložit tak, že Izrael vynaložil nemalé politické a vojenské úsilí při zakládání vlastního státu a projevil značnou snahu do zprostředkování imigrace členů diaspory zpět na své území. A to i přes riziko otevřené války s okolními státy, které bylo dle zdrojů téměř jisté už v době poválečného sionistického kongresu a jejich nacionalistických snah o založení vlastního státu v biblických hranicích starého Izraele. Přes arabskou agresi a značné vojenské přecíslení nový stát několikrát dokázal triumfovat a přisvojil si značná území, mezi nimiž byla např. Sinaj a pásmo Gazy. Tato anexe k míru vně i uvnitř Izraele rozhodně nepřispěla a je součástí nepřetržitého boje dodnes. Druhá a třetí „bezprostřední příčina“ války budou jako pomocné hypotézy dále součástí příslušných kapitol, jelikož se týkají probíraných témat v těchto kapitolách.

1.2 Sionismus

„Židé, kteří budou chtít, budou mít svůj stát ... Ze země vyroste pokolení vynikajících Židů. Makabejci vstanou z mrtvých ... Svět bude naší svobodou svobodnější, naším bohatstvím obohacen a naší velikostí zvětšen. A to, oč jsme se pokusili pro náš vlastní zdar, se požehnaně projeví k užitku všech lidí.“ Theodor Hertz

V nejobecnějším významu a nejšířší definici můžeme sionismus popsat jako „náboženský pojem, který pojmenovává židovské hnutí usilující o znovuzřízení národního domova“ (Krupp 1999: 19). Šlo ovšem také o obnovení židovské společnosti, kultury, jazyka a ochranu židovského národa před perzekucí v diaspoře (Mahler 2016: 48). Kořeny tohoto hnutí sahají až do antické minulosti a obsahují i očividné prvky nacionalismu, ačkoliv v žádném jiném nacionalismu neexistuje tak silné spojení s náboženstvím a nutkáním vrátit se do země svého etnického původu jako je tomu právě v sionismu (Krupp 1999: 20). A žádný jiný autor či myslitel není tak moc spojený se sionismem jako Theodor Hertzl.

Pokud se začteme do *Židovského státu* od Theodora Hertzla, možná si položíme podobně jako Marek Čejka¹¹ v úvodu otázku: „Proč je zrovna Theodor Hertzl obecně označován za „*otce sionismu*“? Jeho stěžejní dílo je poměrně krátké, značně technicky napsané a dle autora práce zmateně odbíhající do různých témat a zvláštních podrobností. Navíc myšlenka sionismu skutečně nebyla „novým vynálezem“. Podle Marka Čejky se stal ústřední postavou sionismu, protože byl jako první schopen dostat sionistické myšlenky do podvědomí světové společnosti a stal se jejím popularizátorem, což se do té doby nikomu z předešlých myslitelů sionismu nepovedlo (Hertzl 2009: 14). Dále se také podílel na založení SSO – Světové sionistické organizace v roce 1897, jejíž *Basilejský program* poprvé veřejně vyslovil snahu o získání Palestiny pro židovský lid, tj. vlastní zemi v biblických hranicích starého Izraele, což se také za padesát let stalo pravdou (Hertzl 2009: 23). Ovšem bylo by dobré poznamenat, že se sám Hertzl několikrát ve své knize zmiňuje i o možných alternativách pro vytvoření nového Izraele a lze tak usuzovat, že minimálně z počátku šlo spíše o pragmatická a méně religiózní hlediska při výběru místa. Jestliže se podíváme na Herzlovi motivy pro vytvoření nějakého ucelenějšího plánu pro židy celého světa, jeho zdaleka nejsilnějším popudem pro sepsání svých myšlenek byl stále rostoucí antisemitismus¹² ve většině evropských (a zvláště německy mluvících) zemí jeho doby, kde se setkáváme s větší židovskou komunitou. Kdyby jen věděl, jak mu budoucnost dá za pravdu.

Hertzlův sionismus byl velice komplexní a obecně postavený, probíral veškeré aspekty potřeb nového židovského státu včetně výstavby osad, rozdělení společenských rolí nebo sepsání Ústavy. Proto je často jeho pojetí sionismu označováno jako „všeobecné“ nebo „politické“ (Hertzl 2009: 31). Tento jeho takřka liberální směr či vliv však dominoval pouze do období první světové války. Pro tuto práci je Herzlova koncepce důležitá hlavně rámcově, protože všechny pozdější teorie se nějakým způsobem z jeho koncepce vyvinuly nebo na něj alespoň do určité míry reaguji.

---

¹¹ Napsal pro toto vydání z roku 2009 předmluvu.

¹² Svědčí o tom rozsah stran a důraz v jeho knize, které věnuje vlastním důvodům pro zrod jeho konceptu vytvoření židovského státu, pozn. autora

1.3 Vývoj a role sionismu

Pokud vyjdeme z premisy, že Hertzl byl prvním skutečně významným sionistickým myslitelem a jeho teorie vytvořila pouhou neutrální, všeobecnou bázi pro všechny sionistické následovníky, pak mnohem ideologičtěji postaveným současníkem byl tzv. „duchovně-kulturní sionismus“. Tento směr ale nikdy nenabyl vlivnější pozici mezi sionisty a byl spíše idealistickou větví toho stejného. Primárním pro něj byl apel na kulturní, morální či duchovní aspekty sionismu – místo vytváření vlastního státu se měli židé věnovat vnitřní obrodě. Za jeho největšího představitele bývá označován Achad Ha'Am, z dalších významných a známých osobností lze zmínit např. Alberta Einsteina nebo Martina Bubera (Hertzl 2009: 32 - 33). Oba tyto směry ale s postupem času oslabovaly na úkor nových, smíšených proudů, které byly více poplatné sociální realitě 20. století a které z ní značně čerpaly.

Později tak po vzniku Izraele a masivním vlnám imigrantů z Evropy zvítězil převážně tzv. „labouristický sionismus“. Tento myšlenkový proud sdružoval židovské socialisty, marxisty a jiné podporovatele ideologie třídního boje. Ve skutečnosti se jednalo o poměrně radikálnější levici, která oproti Hertzlovi uvážlivé diplomacii - snaže o co nejlepší vztahy s Araby a důrazu na budování mezinárodních vztahů - propagovala vytvoření homogenního židovského státu s co nejmenším množstvím arabského obyvatelstva (Hertzl 2009: 34 - 35).

Nutno podotknout, že tento směr byl mnohem méně nábožensky založen než Herzlovo nebo Achad Ha-Amovo pojetí sionismu, což bylo ale dáno svým zrodem v socialistických rovnostářských ideálech. Stojí za poznámku, že přebírání myšlenek univerzální sociální rovnosti sionistickými mysliteli v rámci diaspory mělo úspěšně bojovat proti antisemitismu v jejich „dočasně“ domovských zemích (Avineri 2001: 141). Mezi významné představitele tohoto směru by se řadili David Ben Gurion, který se mimo jiné také stal prvním premiérem Izraele, nebo Jicchak Ben Cvi a Berl Katznelson (Hertzl 2009: 34).

Ačkoliv levicový sionismus převažoval, nelze opomenout důležitého oponenta, kterého by autor práce zařadil na pravici politického spektra, možná až do krajně pravicového rohu. Šlo především o podporovatele Vladimíra Jabotinského¹³, který

---

¹³ Autor práce používá v textu anglickou verzi tohoto jména. V literatuře a české konotaci je také veden jako Vladimír Ze'ev Žabotinský.

stál za požadavkem „revize levicového sionismu“ a stal se hlavním myslitelem tzv. „revizionistického sionismu“. Sám Žabotinskyj se zasazoval o co nejdříve vznik židovského státu, prosazoval myšlenky národního uvědomění a hlavně velký odpor k levicovému sionismu, který pro něj znamenal jedno z toho nejhoršího, co se kdy židovskému národu stalo (Herzl 2009: 35–36). Jeho velká kritika také směřovala k diplomatickým snahám o získání Palestiny pro Židy a pro něj naivním představám, že spolu tyto dva národy mohou žít v rovném soužití a míru nebo že by se snad Palestinci byly ochotni vzdát se Palestiny bez boje. Ve svém spise *The Iron Wall* k tomuto poznamenal¹⁴: „*My nemůžeme nabídnout žádnou adekvátní náhradu Palestinským Arabům za Palestinu. A proto zde není žádná pravděpodobnost nějaké dobrovolné dohody. Tedy všichni ti, kteří považují tuto dohodu za „sine qua non“¹⁵ pro sionistické hnutí, můžou také říct ne a ustoupit od myšlenek sionismu. Sionistická kolonizace se musí buď zastavit, nebo pokračovat bez ohledu na původní populaci. Toto znamená, že kolonizace může pokračovat a prosperovat pouze pod ochranou síly, která je nezávislou na původní populaci – za ocelovou zdí, která původní populaci nemůže prorazit.*“ (Jabotinsky 1923: 5- 6)

Důležitost obou těchto sionistických frakcí tkví v jejich vzájemném nepřátelství a také ve faktu, že se později staly součástí dvou dominantních sekulárních politických proudů Izraele. Následovníci labouristů tvořili jádro stran Mapaj, později Strany práce a revizionisté ovlivnili vznik stran jako Cherút a později i Likud (Čejka 2009: 136 - 138). Bližší přiblížení bude součástí následující kapitoly a jejích podkapitol.

2. Izraelská politika

Pro pochopení politického a stranického systému Izraele je třeba si uvědomit, jakým způsobem je tento systém nastaven. Izraelská politika je nastavena velice konsensuálně s tím, že v praxi se opírá o tvoření velkých koalic, velkou míru autonomie a proporcionality (Choudhary 2018: 27). Do třináctého období Knesetu¹⁶ byla nastavena překvapivě nízká uzavírací klauzule 1 %. V průběhu šestnáctého období byla tato hranice změněna z 1 % na 1,5 % a posléze na 2%. Opět se tato hranice posunula v aktuálně předposledním období parlamentu¹⁷ a to na 3,25 %. Pro vstup

---

¹⁴ Volný překlad autora z anglického překladu originálu, který byl napsán v ruštině.

¹⁵ Podmínku, bez které nelze

¹⁶ Židovský název pro parlament

¹⁷ V době psaní této práce probíhal tzv. Dvacátý Kneset, parlamentní uspořádání od voleb roku 2015

politické strany do Knesetu je tedy nyní třeba 3,25 % odevzdaných hlasů, což ale i tak stále umožňuje zastoupení velkému množství stran.

Volby se dle zákona konají každé čtyři roky. Kneset a jeho ministerský předseda ovšem mají pravomoc prodloužit toto období a v případě závažných okolností tak může vláda sloužit i delší období. Volit do parlamentu může každý komu je více než 18 let a zvolen může být každý po dovršení 21 let. Co se týče distribuce mandátů, Izrael je tvořen jedním volebním okrskem (The Kneset in the Governing system).

Nízká uzavírací klauzule ovšem vede nejen k respektu různých názorových proudů společnosti a možnosti jejich politické participace, ale také k existenci a vládní participaci extrémních a fundamentálně nábožensky založených politických stran. Stran, které zastupují radikální pravicové politiky, židovská osadnická hnutí nebo ortodoxní náboženské frakce, které se z mnoha hledisek jeví jako antisystémové a nedemokraticky založené (Čejka 2009: 23).

2.1 Status quo

Problematika vztahu státu a náboženství v Izraeli je více složitá, než by u sekulárního státu bylo zřejmé. Jedním z důležitých pojmů izraelské politiky je tzv. *status quo*. V jádru lze toto definovat jako snahu o zachování a respektování některých judaistických pravidel z předstátní éry v novém sekulárním státě. První zmínky o statusu quo byly zmíněny v dopise z roku 1947, který zaslala Židovská agentura¹⁸ v čele s prvním premiérem Izraele Davidem Ben Gurionem ultraortodoxní judaistické straně Agudat Jisrael (Friedman 2017). Značil slib věrnosti židovského odkazu nových mocenských struktur a zároveň šlo o snahu získat politickou podporu u ultraortodoxních židů pro vznik sekulárního státu. Důležitost tohoto dopisu je vlastně více symbolická než praktická, ale jeho následky trvají dodnes. Tento dokument se totiž stal základním kamenem pro celou řadu ustanovení, jakým způsobem bude stát respektovat náboženská práva. Některá z těchto nekodifikovaných ustanovení přešla i do legislativy. Například šlo o respekt k sobotě jako dni odpočinku (šabat), dodržování náboženských pravidel pro nakládání s potravinami (kašrut) ve veřejných institucích, přístupu státu k religiózním školám a absolutní jurisdikci náboženských institucí, co se týče nejrůznějších osobně-právních

---

¹⁸ Židovský správní orgán za dob Britského mandátu

rituálů¹⁹ (Čejka 2009: 24 – 25). Šlo ovšem také i o více delikátnější záležitosti jako například definování „kdo je vlastně židem“ v židovském státě (Friedman 2017, Sachar 1999: 457). Zatímco dříve se stačilo k židovství přihlásit nebo imigrovat do Izraele, podmínky se stále zostřovali směrem k prověřování původu imigrantů, jejich rodičů²⁰ nebo legitimnosti požadavku stát se izraelským občanem.

Soudobá situace na poli *statusu quo* je více než nestabilní. Ačkoliv má sekulární stát stále většinovou podporu ve společnosti, řada významných náboženských společenských skupin by si přála přetvořit Izrael v tzv. *halachický stát*. Ve své podstatě se jedná o židovskou verzi teokracie, která stojí na tradičním náboženském právu halacha. Toto nové státní uspořádání by nutně narušilo základní demokratické principy, neboť primární účel provozu takového státu je spíše než dodržování lidských práv přísné prosazování božích příkázání. Ať už je však budoucnost Izraele v tomto směru jakákoliv, nelze upřít *statusu quo* velkou moc. Nikdo z politických představitelů si ho nemůže dovolit nerespektovat, protože by klesla nebo úplně zmizela důležitá koaliční podpora ultraortodoxních židů sekulárnímu uspořádání Izraele. Vliv náboženství na politiku či politické představitele tak zůstává značný (Čejka 2009: 26 – 27).

2.2 Izraelské politické strany

Můžeme rozlišovat vícero dělení politických stran v Izraeli. Ať už jde o jejich napojení na náboženská hnutí nebo vztah k sionismu+. Autor práce se pokusí co nejstručněji popsat pouze významné politické strany s důrazem na jejich relevantnost v politickém systému. Snaha je rozlišit určité základní strany podle určitých specifik – například dle historické nebo aktuální úspěšnosti stran ve volbách nebo vlivu ve společnosti (což je problematická otázka, hlavně k proměnlivosti politického systému Izraele či formování politických aliancí a koalicí). Ostatně ačkoliv autor textu používá populární termíny levicové a pravicové strany, v prostředí izraelské politiky je toto značení spíše formální než směrodatné. Stranický systém Izraele inklinuje spíše ke koncepci dominantních stran a otázek politické legitimacy. Politickou legitimitu autor práce chápe jako ospravedlnění pro politickou moc a autoritu ve společnosti. V předstátní době lze tento jev vidět u strany Mapai a posléze Strany Práce, která

---

¹⁹ Svatby, pohřby – přechodové rituály obecně

²⁰ Hlavně se toto týkalo podle židovské tradice rodokmenu z matčiny strany

postupně ztrácela politickou legitimitu a dominanci ve stranickém systému převzaly strany Cherūt a posléze Likud (Arian 1989: 79).

Náboženské strany

Většinu náboženských stran v Izraeli lze označit za strany ortodoxní, jelikož nereprezentují žádné jiné společenské proudy než judaistické a přísně dodržují náboženská pravidla či tradice. Toto se projevuje v jejich vnitřním uspořádání a jejich organizace často vychází z teokratických principů spíše než z těch demokratických. V čele těchto stran sice stojí politici, ale ti hrají pouze roli prostředníků větších politických útvarů a tím spíše pokud jde o stranu nesionistického typu (Čejka 2009: 130). Po roce 1948 tvořily majoritní religiózní strany tzv. Jednotnou náboženskou frontu. Mezi lety 1955 a 1973 z nich byla vytvořena Náboženská fronta Tóry a od roku 1992 je tato fronta známá jako Sjedenocený judaismus Tóry. Tuto frontu tvořily mimo jiné i strany jako Agudat Jisrael nebo Mizrachi. Mizrachi, v překladu „Duchovní centrum“ je příkladem nesionistické náboženské strany. Agudat Jisrael, neboli „Svaz Izraele“, je sionistickou náboženskou frakcí, která operovala i samostatně na mezinárodní scéně (Čejka 2009: 127 – 128). Toto dělení je důležité. Náboženské strany se ve své kategorii dělí na ty s podporou sionistů a ty, které se k sionismu staví odmítavě. Nesionistické náboženské strany získávají postupně převahu nad těmi sionistickými, které konstantě ztrácejí podporu voličů, což je přesně v opozici k sekulárním sionistickým stranám.

Religiózní strany obecně disponují značným koaličním potenciálem pro zbytek politického spektra a není tak s podivem, že se vždy nějakým způsobem podílejí na vládních uskupení v Knesetu již od založení Izraele. Náboženští představitelé se těší přirozené úctě a respektu napříč izraelskou společností vzhledem k jejich statutu morálních a duchovních autorit. Např. v parlamentních volbách roku 1996 získali pro ně rekordních 20 % hlasů a mohli tak vnést svůj vlastní pohled do politického soukolí, ovlivňovat programové prohlášení vlády a zasahovat do personálních obsazení státních institucí (Čejka 2009: 130 - 131). Přesto ale obvykle náboženské strany zůstávají pouhými koaličními partnery s minoritními zisky křesel v parlamentu a bez možnosti ustanovit jednobarevnou vládu nebo obsazovat strategické vládní posty.

Jistou výjimkou z pravidla je ultraortodoxní náboženská strana Shas. Tato strana od svého založení v roce 1984 tvořila vládní koalice s levicovými labouristy²¹ i pravicovým Likudem a sama o sobě je jednou z nejvýznamnějších politických uskupení v zemi (BBC 2013). V roce 1999 se dostala téměř na úroveň dvou tradičně vládnoucích stran, Likudu a Strany práce, a její podpora od té doby osciluje na pomezí první pětičky nejsilnějších stran v Izraeli (Čejka 2009: 130). Zdá se, že volební úspěch této strany stále slabě roste. Aktuálně v posledním dvacátém Knessetu dokonce ovládá ministerstvo vnitra, ministerstvo náboženských služeb a do konce roku 2015 obsazovalo i post ministra hospodářství a průmyslu (Governments of Israel). Strana Shas byla založena za účelem duchovní obrody izraelského obyvatelstva a následování odkazu židovských předků. Co se týče sionismu, staví se k této otázce vyhýbavě – politické otázky týkající se legitimacy vzniku izraelského státu v podstatě programově neřeší, nicméně podporuje mírová řešení konfliktu. Daly by se zde najít podobnosti s Herzlovou idealistickou formou sionismu. Strana se zaměřuje na sociální politiku a ekonomiku země s důrazem na sociální péči, vzdělání a zdravotnictví (BBC 2013). Úspěch této strany tkví bezesporu v její sociální politice a vzdělávacím systému. Shas z pozice náboženské a politické autority poskytuje nejrůznější vlastní sociální programy pro nemajetné nebo lidi v nouzi, spravuje vlastní systém religiózního vzdělávání, kde nabízí nejrůznější benefity jako například bezplatnou dopravu žáků do škol, poskytování školních obědů zdarma nebo i delší vyučovací dobu než na sekulárních školách (Čejka 2009: 151). Získává tak příznivce napříč společnostmi včetně izraelských sekulárně nebo sociálně zaměřených kruhů.

Ačkoliv náboženské strany hrají důležitou roli a všechny politické subjekty Izraele s nimi musí počítat, nelze tvrdit, že by zatím významně určovaly politické směřování země nebo měly zásadní vliv na izraelsko-palestinský konflikt. Pokud něco, tak ultraortodoxní strany mají s celým konfliktem duchovní problém, protože je dle názoru autora nutně v rozporu judaistickým pojetím sionismu v Tóře, kde má „země zaslíbená“ přijít až s příchodem mesiáše a vynucovat něco takového silou je ve fundamentálním výkladu v rozporu se všemi židovskými hodnotami. Dále náboženské strany se snaží spíše ovlivňovat chování židovských obyvatel v religiózní doktríně a chránit tak judaistická přikázání spíše než zasahovat do „nového“ sekulárního státu, který je tedy v rozporu s židovskými tradicemi a historií

---

²¹ Labour Party, česky Strana práce a často uváděni zkráceně pouze jako labouristé pozn. autora

palestinských židů. Religiózní židé se ostatně dívají minimálně s nechtí na sionistické tendence sekulárního státu, stejně jako na násilí, které provokuje (Jonhson 2007: 527-529). Náboženské strany Izraele by se daly ještě dále dělit podle jejich vnitřní etnické struktury na sefardy či aškenáze, ale autor práce si nemyslí, že by další dělení, snad kromě vztahu k sionismu, bylo pro tuto práci a její výzkumnou otázku relevantní. Jsou to právě majoritní sekulární strany, které mají zásadní vliv na politiku Izraele a tím i na izraelsko-palestinský konflikt.

Strana Práce

Ačkoliv je rozdělování stran na levicové a pravicové poměrně vágní a málo říkající charakteristika, autor práce se rozhodl držet tohoto populárního dělení. Nejúspěšnější historickou stranou na levici je bezesporu Strana Práce. Strana práce byla založena v roce 1968 po spojení třech socialistických levicových stran včetně strany Mapaj, která ovládala izraelský parlament od založení země. Tato strana po desetiletí soupeřila se svým pravicovým rivalem, Likudem a v podstatě se s ním pravidelně střídala u moci (BBC 2013). V 80. letech dokonce stanula v koalici s Likudem. Strana práce pokračovala ve svém odkazu spojení s nejrůznějšími izraelskými levicovými stranami, nicméně v 90. letech se začala na sociálně-ekonomickém poli posunovat více ke středu a podobou měnit blíže k sociální demokracii. Vliv Strany Práce konstantně klesá od roku 1992, kdy naposledy vedli vládní koalici, k nejhoršímu výsledku voleb v roce 2009. V těchto volbách strana získala pouhých třináct křesel. Co se týče izraelsko-palestinském konfliktu, strana se zasazovala o jednání s palestinskou stranou, stejně jako podporovala myšlenku mírového řešení izraelsko-palestinského konfliktu a vzniku samostatného palestinského státu. (The Israel Democracy Institute: Labour Party).

Likud

V květnu 1977 se středoprávní aliance Likud stala vítězem voleb a poprvé tak nahradila Stranu práce v roli dominantního politického bloku. Likud založený v roce 1973 se sestával ze stran Svobodného centra, Herut, Laam a Gahal. Likud se stal defacto ideologickým potomkem revizionismu Vladimíra Jabotinského. Likud nadále pokračoval v požadavku na ovládnutí území historické Palestiny na obou stranách Jordánu za součást židovského státu. Likud se dá tak považovat za pravicovou a nacionalisticky založenou stranou s konzervativními prvky, kterou v minulosti

rozdělovaly názory na specifické otázky jako je například dvou státní řešení izraelsko-palestinského konfliktu. To mělo za následek štěpení strany, když ze strany odešel Ariel Šaron, který posléze založil centristickou liberální stranu Kadima (Metz 1988: The Likud Bloc, Mahler 2018: 205, Encyclopædia Britannica 2019). V roce 2009 vyhrávala volby a drtivě porazila svého dlouholetého rivala, Stranu práce. Ve dvacátém Knessetu po volbách v roce 2015 měl v koalici většinu 61 křesel z celkových 120. Vláda s čele Netanyahuem byla podpořena koalicí pěti stran: Likud, Bayit Yehudi, Kulanu, Shas a Sjdnocným judaismem Tóry (Elections and Parties).

Arabské strany

V Izraelském stranickém systému se objevují i subjekty zastupující arabské obyvatelstvo. V minulosti se jednalo o drobné strany bez možnosti se nějakým větším způsobem podílet na legislativním procesu. V roce 1996 došlo k prvnímu spojení do Sjdnocné arabské kandidátky (Ra'am). Konkrétně šlo o strany Arabské Demokratické Strany a Islámského hnutí. Programově chtěli prosadit návrat hranic Izraele do roku 1967, vytvoření Palestinského státu s jižním Jeruzalémem jako hlavním městem, právo na návrat uprchlíků zpět do Pásmu Gazy nebo zvýšení dotací všech nežidovských svatých míst. Toto spojení se brzy ukázalo jako ziskové, protože hned v prvních volbách roku 1997 obdrželo 3% hlasů a 4 křesla v Knessetu. V následujících volbách roku 1999 již obsadilo křesel 5. Spojení do větších koalic se stalo nutností kvůli navyšování uzavírací klauzule v průběhu let z 1 % až na 3,5%, což limitovalo možnosti malých stran se do Knessetu vůbec dostat, natož se pokoušet něco politicky prosazovat (Jewish Virtual Library). Velkým úspěchem pro arabské strany byl úspěch Sjdnocné kandidátky u voleb v roce 2015 a obsazení pozice třetí nejsilnější strany s 13 křesly- Problémem této koalice v minulosti byl nízký voličský turnout v době Intifád (Rudnitzky 2019). Uvidíme, jaká situace bude panovat po volbách v roce 2019.

2.3 Problematika okupovaných území

Izrael měl vždy politiku, co se týče správy svých území. Respektive politiku jakým způsobem naložit se získaným územím po několika konfliktech, kdy se Izraeli podařilo obsadit nějaké území. Po bojích a zisku území náležejícímu Egyptu byl Izrael ochoten je vrátit nazpět v roce 1977, nicméně ze ziskem pásma Gazy, Západního břehu či Golanských výšin a za vlády první labouristické vlády v čele s Lévyho Eškolou se již nezdálo, že se navracení stalo prioritou. (Johnson 2007: 516-517) Spíše naopak to byl počátek strategického rozmístování vojenských základů a praxe umožňování židovským osadníkům tato území osidlovat (Čejka 2005: 122, Johnson). Avšak za dalších deset let a za vlády strany Likud nastal opravdový rozmach politiky zakládání osad (Čejka 2005: 126). To značí, že ačkoliv s osadnickou politikou začal levicový blok ani pravici nebyla tato praxe cizí.

Nejvýznamnějším pravicovým hnutím, co se týče zakládání osad, se stalo hnutí Guš Enumin. Toto hnutí přes počáteční relativní umírněnost se následkem konfliktů s Palestinci radikalizovalo a jejich základní a poměrně úspěšnou strategií se stalo ilegální zakládání osad a posléze vynucení legalizace jejich počínání u izraelské vlády. Vzniklo tak několik osad jako například Elon More nebo Kadumim, která byla v osadu konvertována z bývalé izraelské vojenské základny. Politická konstelace a vítězství Likudu v roce 1977 tyto tendence ještě podpořilo (Čejka 2005: 126 – 127, Sachar 1999: 625). Politika Izraele se snažila toto osidlování legitimizovat prohlášením, že je vlastně přirozeným právem Židů osidlovat své dědičné území a že vojenské základny jsou bezpodmínečně nutné s ohledem na bezpečnostní situaci (Čejka 2005: 129). Očekávaným následkem byl ještě vyšší odpor proti všemu židovskému ze strany arabského obyvatelstva a rozdmýchávání vášní na mezinárodní i domácí scéně. Zvláště nesionistické a duchovně založené společenské skupiny v zemi viděly v kontinuálním osidlování politický a hlavně duchovní problém – v rozporu s tím, jak by se Izrael podle nich měl chovat jako stát. Tyto osady nebyly podle znalostí autora nikdy mezinárodně uznány a z pohledu mezinárodního práva stále zůstávají ilegální. Tím se potvrzuje třetí Everova hypotéza: „Čím závažněji národy utlačují menšiny žijící v jejich státech, tím větší je riziko války.“ (Evera 1994)

Nicméně dochází k posunu událostí k nějakému řešení²², alespoň ze strany Spojených států amerických. Počátkem roku 2018 Donald Trump oznámil, že se americká ambasáda přesune z Tel Avivu do Jeruzaléma jako hlavního města Izraele. Situace kolem Jeruzaléma je velkou součástí izraelsko-palestinského konfliktu – zatímco Židé si nárokují celý Jeruzalém, Palestinci jeho východní část a oba národy v něm vidí své hlavní město. Mahmúd Abbás, předseda Organizace pro Osvobození Palestiny (OOP) a prezident palestinské samosprávy, se nechal slyšet, že již dále nebude akceptovat Spojené státy americké jako prostředníka ve sporu s Izraelem (BBC 2018). Lze tedy pozorovat, že diplomatické výstupy jiných států do konfliktu příliš klidu nepřinášejí.

Okupovaná území vytvářejí nárazníkovou zónu celého konfliktu, a jakmile do této problematiky někdo vstoupí, obě strany okamžitě vyrazí bránit svá národní stanoviska či případně odstartují další vlny agrese, které obvykle znamenají ztráty na životech u obou stran. Pokud se nyní vrátíme k Everově druhé pomocné hypotéze z první kapitoly: „Čím více hegemonistických cílů národy směřují vůči jinému, tím větší je riziko války.“ (Evera 1994), tak je naprosto zřejmé, že nárokování si města, které oba národy vidí za své vlastní je jedním z těchto hegemonistických cílů. Podpora legitimizace vnímání Jeruzaléma na mezinárodní scéně jako hlavního města Izraele bude nutně omezovat Palestince v jejich nároku na východní část města. Palestinci zde vystupují jako menšina²³ celého konfliktu vzhledem k vojenské převaze Židů nebo také toho, že existenci autonomních území Palestiny žádá ze světových mocností oficiálně neuznává²⁴. Lze dodat, že Palestina má ale ve světě oporu nejrůznějších sociálních hnutí, které Izraeli aktivně oponují, co se týče legality okupace i praktik Izraele ve správě na okupovaných územích²⁵.

Územní spor byl a je zásadním hybatelem politické reality v Izraeli. Osídlování okupovaných území je dle názoru autora zdaleka největším zdrojem neklidu²⁶.

---

²² I když ne moc pozitivního z krátkodobého hlediska. Na druhou se nezdá se, že by tento akt vyvolal novou Intifádu pozn. autora

²³ Navzdory své populační převaze na izraelských územích i faktu, že Izrael je obklopen čistě arabskými státy pozn. autora

²⁴ S ohledem na jednání Organizace Spojených národů a pozice mocenských států jako je např. Rusko, Čína, Spojené státy americké,...

²⁵ Příkladem třeba Amnesty International, která poukazuje zvláště na agresivní kolonizační praktiky Izraele v okupovaných územích.

²⁶ V počátcích státu to byla samotná existence židovského státu.

Politické špičky Izraele²⁷ deklarují tato území jako svá „dědičná území“, která mohou volně osidlovat a vytlačovat původní obyvatel. Benjamin Netanyahu u posledních voleb do Knesetu přísahal, že pokud bude zvolen, anexuje a tím zlegalizuje židovské osady na okupovaném Západním břehu Jordánu (BBC 2019). Tato idea je zřejmým potomkem myšlenky sionistické kolonizace Jabotinského hnutí. Zdá se, že dle Gellnerovi definice použité v této práci tak požadují, „*aby etnické hranice nebyly přetaty politickými hranicemi*“ (Gellner 1993: 12). A domnělé politické hranice obsahují palestinská území s arabskými obyvateli. S ohledem na ozbrojená palestinská povstání²⁸ se tímto zároveň dále potvrzují dvě Everovi hypotézy: „Čím více národy cílí na obnovení svého státu z diaspory, a čím více se věnují anexním strategiím obnovy, tím větší je riziko války“; a „Čím závažněji národy utlačují menšiny žijící v jejich státech, tím větší je riziko války.“ (Evera 1994). V případě moderního Izraele se samozřejmě dá mluvit o riziku více či méně otevřené války na okupovaných územích.

3. Vliv sionismu v politice na izraelsko-palestinský konflikt

Sionismus v politice Izraele ovlivňuje nejen správu okupovaných území a vnímání neurčitých historických území jednoho nebo snad více etnik, které se řeší na mezinárodní scéně, ale hlavně má zásadní dopad na běžný život židovských a palestinských obyvatel žijících více než 50 let za stavu etnického boje a teroristických útoků²⁹. Nejdůležitější byly dle autora práce v případě Izraele tyto spouštěče konfliktů:

- 1) Masová imigrace židů v průběhu 18. a 19. století, kdy se z hrstky pěti tisíc židů na více jak tři sta tisíc Arabů, za pouhé staletí změnilo na devadesát tisíc vůči půl milionů Arabů. => Čím více jsou jednotlivé národnosti ve státě smíšeny, tím větší je riziko války
- 2) Židé si nárokovali Jeruzalém a historické území Izraele jako své dědičné právo. Palestinci odmítali územní požadavky a žádali o pomoc okolní státy proti Izraeli

---

²⁷ Autor tak označuje především představitele vládnoucí strany Likud.

²⁸ Obecně známé Intifády. Označení pro období ozbrojených střetů a teroristických útoků směřovaných proti Izraeli.

²⁹ Období míru

=> Čím více hegemonistických cílů národy směřují vůči jinému, tím větší je riziko války;

3) Izraeli jako státu se z počátku nedostalo plošně mezinárodně právního uznání ani uznání své násilné okupace. => Čím méně jsou hranice nově vznikajících národů bezpečné a obhajitelné, tím větší je riziko války (Evera 1994: 8).

4) Izrael násilím okupuje Západní břeh Jordánu. Součástí Izraele je menšina dvou milionů Palestinců. => Čím závažněji národy utlačují menšiny žijící v jejich státech, tím větší je riziko války.

3.1 Sionismus politických stran

Sionismus stál u zrodu myšlenek na vytvoření státu Izraele. Každá politická strana, koalice nebo hnutí, které se přihlásilo k vytvoření, udržení a rozvoji Izraele jako samostatného státu se tak v obecné rovině stalo sionisty. Toto je samozřejmě hloupé a nepravdivé. Ovšem každá strana se musela nějakým způsobem se sionismem vyrovnat. Jak se sionismus projevuje v prostředí politických stran? Je důležitější dlouhodobý sionistický program strany nebo proklamace čelních představitelů? Jak již bylo řečeno, stranický systém se dělí na strany sionistické a nesionistické. Sionistické podporují, ať již činy nebo pasivně, budování židovského státu a expanzi Izraele do území historického státu.

3.2 Proklamace stran a čelních představitelů

Politické strany v Izraeli využívají při oslovování svých voličů i pomoci moderních technologií a trendů. Bar-Ilanova univerzita v Ramat Gan, Izraeli provedla zajímavou studii u voleb v roce 2013. Cílem bylo měřit a vyhodnocovat příspěvky sledovaných profilových stránek politických stran a jejich čelních představitelů na Facebooku. Výzkumníci prováděli ve sledovaném období 50 dní předvolební kampaně náhodný výběr 30 % příspěvků u zvolených politických stran, u kterých dále zkoumali jejich obsah. Analyzováno bylo 775 příspěvků z celkových 2590. Vzorek činil 9 profilových stránek politických stran a 11 stranických předsedů (Bar-Ilan et al. 2015: 4). Závěr studie o přínosu sociálních sítí k bližšímu vztahu politiky a voličů je pro tuto práci nepodstatný, nicméně některé citace příspěvků z Facebooku jsou více zajímavé. Autor práce několik vybral a parafrázoval z vlastního

překlada. Výběr byl prováděn pouze podle počtu křesel v Knesetu, tj. jejich relativní politické síle. Rozřazení podle jejich typu 1) Právce; 2) Levice; 3) Religiózní; 4) Centristické:

1) Likud v čele s Benjaminem Netanyahuem se zaměřoval na prosperitu Izraele, vyzdvihoval úspěchy Likudu předchozích 4 let nebo sliboval pevnou bezpečností politiku Izraele. V příspěvcích Netanyahu se také vyskytovala témata ekonomická, ale i a co je důležitější, otázky židovské identity a pokračování Izraele jako silného židovského státu. Toto naznačuje i Anshel Pfeffer ve svém článku v deníku Atlantic (Pfeffer 2019).

2) Strana práce v čele se Shelly Yachimovichem akcentovala sociální problémy a oproti Likudu se naopak vyjádřila, že je pro Izrael velice důležité uznat samostatný Palestinský stát.

3) Počtem křesel v Knesetu relativně silné orthodoxně-religiozní strany, HaBait HaYehudi v čele s Naftali Bennettem a strana Shas s Ary Derym, se zaměřovaly na sociální aspekty: bezpečnost na ulicích, péči o staré lidi, tradice rodiny a sociální identifikaci se svými voliči.

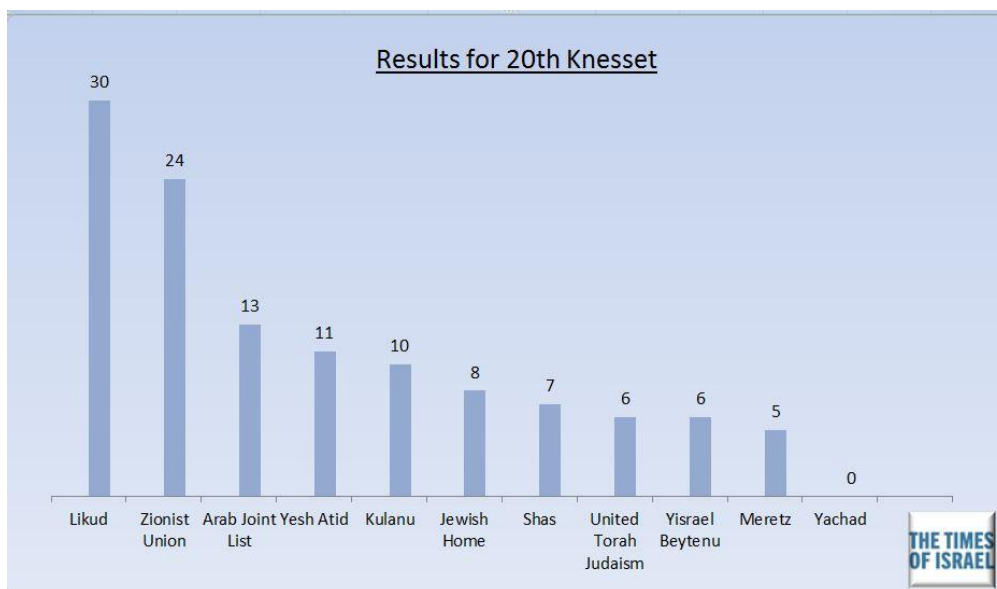
4) Yesh Atid v čele s Yair Lapidem například komentoval existující nerovnost mezi ultra-ortodoxními židy a běžnými obyvateli co se týče náboru do armády. Kadima s lídrem Shaul Mofazem zase kritizovala premiéra Benjaminu Netanyahu co se týče pochybností o rozhodovacích procesech v Izraeli (Bar-Ilan et al. 2015: 8-11)

Celkově by se dalo říci, že se všechny politické strany snažily budovat pozitivní obraz k veřejnosti a přibližovat voličům osobní život kandidátů. Tento motiv se dá pravděpodobně sledovat ve všech demokratických zemích dneška. Pravicové strany, a hlavně Likud, akcentovaly národní bezpečnost a ekonomiku. Levicové, středové a religiózní strany se převážně věnovaly sociálním problémům nebo kritice poměrů ve společnosti. Byla to však vládní strana Likud, která se zaměřila na nacionální témata související s bezpečnostní politikou a zmínkami o silném židovském státě. Tato rétorika spolu s osidlováním okupovaných území evokuje stále silný revizionistický odkaz.

3.3 Ideologicko-programová kritéria

Nejprve je třeba zhodnotit program politických stran a koalic. Vzorek byl stanoven na 3 strany/koalice. Tento vzorek je vybírán podle dvou autorem zvolených faktorů: 3 strany s nejvyšším počtem držených křesel ve dvacátém Knessetu a 1 nejslibnější strany na základě preferencí v nadcházejících volbách v dubnu 2019. Vzhledem k tomu, že autor pracuje také s primárním zdrojem politického volebního programu Aliance Modrá a Bílá v hebrejštině, použije klíčových slov. Hledanými slovy v programových prohlášeních jsou: mírová dohoda mezi Židy a Palestinci, národní bezpečnost a osidlování Západního břehu Jordánu.

Graf č 1: Zisk křesel voleb z roku 2015

Zdroj: The Times of Israel.

Dostupné na: <http://cdn.timesofisrael.com/uploads/2015/03/final-results.jpg> (6. 1. 2019)

Z grafu je patrné, že Likud a Sionistický svaz nechaly své soupeře daleko za sebou. Sionistický svaz získal v roce 2015 téměř dvojnásobný počet křesel než třetí Sjedenená kandidátka. Likud, Židovský domov, Kulanu, Shas a Sjedenocný judaismus Tory dokázali po volbách vytvořit vládní koalici.

Likud

Likud ve svém konstantním programu tradičně vznáší dědičný nárok vnitřní území, slibuje zaměření na . Co se týče socioekonomické sféry, drží se převážně konzervativní linie, obhajuje volný trh, podporuje privatizaci ekonomiky a zavádí státní důchodový zákon. V roce 2017 pomohl Likud prosadit v Knessetu zvýšení minimální mzdy. A to přesto, že proti prvotnímu návrhu Benjamin Netanyahu oponoval, že by to bylo nebezpečné a mohlo to vést až ke kolapsu ekonomiky a velkému zvýšení nezaměstnanosti (Elections and Parties, Staff 2017).

Do voleb v dubnu 2019 Likud vsadil na tradiční pojmy: národní bezpečnost a osidlování Západního břehu Jordánu

Aliance Modrá a Bílá

Koncem roku 2018 došlo k založení nové aliance pro volby do Knessetu konající se v dubnu 2019. Aliance nyní slučuje celkem 3 strany: Chosen le-Jisra'el, Telem a Yesh Atid . Modrá a Bílá je sionistickou liberální aliancí nalézající se na středu politického spektra. Podle politického programu strany jde o nový celek, který do voleb jde hlavně jako vyzyvatel Likudu a výzvou k nápravě eroze společnosti, prohlubování mezery mezi židovským a nežidovským obyvatelstvem a mezi elitami a obyvateli. Lidem slibuje záruku bezpečí boj za vyřešení státnosti Izraele (Aliance Modrá a Bílá 2019). Benny Ganz, jeden z čelních představitel Aliance Modrá a Bílá, dlouhodobě kritizuje Benjamina Netanyahu za korupční skandály jeho vlád a vyhrocování izraelsko-palestinského konfliktu (Kabrhalová et al)

Hledaná slova: národní bezpečnost

Sionistický svaz

Jde o středo-levou koalici Strany práce a strany Ha'tnua (Hnutí) vedenou Tzipi Livni, bývalou ministryní zahraničí. V programu uvádějí problémy korupce, zneužívání moci, slibují vládu práva a dodržování židovské demokratické tradice (Hatnua party).

Hledaná slova: ---

Závěr

Problematika nacionalismu a jeho vlivu na konflikty je v literatuře stále poměrně nezmapované území. Izrael je přitom specifickým a skvělým případem pro zkoumání vztahu nacionalismu a konfliktů, neboť idea samostatného židovského státu je živá již hluboko v historii a lze tedy zkoumat jeden případ v poměrně dlouhém časovém období. Nacionalismus v Izraeli, sionismus, měl mnoho podob. Vyvíjel se již v době předstátní a měnil se spolu s politickou světovou i regionální situací. Ať již tomu bylo v době otce sionismu Theodora Hertzla, v době zakládání státu, ale také v období boje o vlastní přežití státu. Arabsko-izraelské války byly značným hybatelem věcí. Izrael byl obklopen přesilou nepřátel, a přesto dokázal ve válečných konfliktech triumfovat. Územní zisky těchto válek a správa okupovaných území se ovšem staly dodnes důležitým negativním faktorem pro budoucí vývoj a udržení pnutí v izraelsko-palestinském konfliktu. Vztahy mezi Židy a Palestinci od té doby oscilují mezi otevřeným nepřátelstvím a krátkými obdobími klidu. Každá stránka vnitřního života Izraele tímto vším byla a stále je ovlivněna. Od bezpečnostních otázek přes sociální politiku po náboženský život. Vztah světského a náboženského života je dalším důležitým věcí prostředí Izraele, který je přinejmenším v některých vnitřních faktorech země zřetelně problematický. Ortodoxní židé jsou nyní převážně v aktivní opozici k sionismu. Ať již jde o názory na samotnou okupaci palestinských území, jejich násilného osidlování nebo řešení celého konfliktu mírovou cestou. Židé by se dle nich měli spíše věnovat vnitřní obrodě než trpět v nekončícím konfliktu. Názorová různorodost stejně jako nastavení politického systému Izraele má pak za následek participaci na moci nejrůznějších politických stran a koalic. Nutné je dodat, že některé z těchto stran se v průběhu posledních dekad již rozštěpily, koalice vznikaly či zanikaly. Dlouholetá mocenská hegemonie Strany práce v minulosti a Likudu se nyní při výše zmíněných skutečnostech zdá být na první pohled přímo zázračná.

Tato práce si brala za cíl zjistit, jakým způsobem ovlivňuje nacionalismus izraelských politických stran izraelsko-palestinský konflikt. Ideologicko-programová kritéria stran nabízí složitý obraz izraelské politické scény. Levicové a centristické liberální strany se zaměřují na sociální témata, korupci nebo zmírňování napětí mezi Židy a Palestinci. Pravicové strany na národní bezpečnost, osidlování „dědičných území“ a ekonomiku země. Jak již bylo řečeno, strany se dělí podle příslušnosti do větších celků, koalic, které mají větší šanci na volební úspěch. Religiózní či ortodoxní

strany mají v tomto směru velký koaliční potenciál, který za poslední roky sloužil hlavně straně Likud, která je od roku 2009 nepřetržitě vládní stranou v čele s premiérem Benjaminem Netanyahuem. Strany se obvykle různou měrou identifikují se svými kořeny v předstátní době, pokud nevznikly odštěpením jako například liberální strana Kadima. Potomci „labouristického sionismu“ (např. Mapaj, Mapam nebo Sdružení, které se včlenili do Strany práce) a „revizionistického Jabotinského sionismu“ (Cherūt či Gachal, které se stali součástí Likudu) charakterizují stále jádra dvou hlavních historických sionistických koncepcí, které ovlivňují moderní politiku země a programy ostatních sionistických stran.

Co se týče proklamace sionistických myšlenek politických stran v této práci a jejich čelních představitelů, obecně nelze s jistotou říci, jestli jsou míněna vážně nebo spíše jde o populistickou snahu o rozšíření vlastní voličské základny o nespokojené voliče ostatních majoritních stran. Nesionistické náboženské strany sionismu oponují, ačkoliv

Rozsah řešených témat je značný. Co se ovšem dá říci, že s postupem konfliktu se u levicových a centristických stran objevuje mnohem větší vůle k dohodě s Palestinci a otevření možnosti dvou státního řešení. Sionistické pravicové strany, a zvláště vládnoucí Likud spolu se svými koaličními partnery, přímo či nepřímo sionismus podporují. Koaliční strany nepřímo tím, že dovolují Likudu vládnout. Přímá podpora samotného Likudu je zřejmá z postoje k osadnické politice, vzniku nových osad i rétoriky předsedy Benjamin Netanyahua³⁰. V hlavní části práce byly všechny zvolené Everovi pomocné hypotézy potvrzeny. Přímou se tak projektuje sionismus do izraelsko-palestinského konfliktu. V delikátní bezpečnostní situaci Západního břehu Jordánu může i jeden útočný výrok čelního představitele izraelské vlády odstartovat novou vlnu násilí a terorismu.

Dle autora práce nacionalismus tak zcela přímým způsobem ovlivňuje izraelsko-palestinský konflikt. Ovlivňuje vládní politiku země, mluví skrze přední státní představitele a píše programová a jiná prohlášení.

Celý konflikt je třeba brát jako celek. S celou svou historií a vývojem. Otázkou do budoucna zůstává osud Palestiny, ale z výše popsaného se zdá konec konfliktu v nedohlednu. Zvláště pokud v dubnových volbách 2019 vyhraje opět strana Likud,

---

³⁰ Zvláště ten o anexi a legitimizaci okupovaných území.

která střídavě slibuje hledání mírové cesty a slibuje plné zformování židovského státu. Tato práce by se dala nepochybně obohatit o širší zdrojovou základu, dílčí srovnání časových období nebo rozpracováním více propojených hypotéz.

Zdroje

Prameny:

Aliance Modrá a Bílá. 2019. Programové prohlášení. Dostupné na:

<https://en.idi.org.il/media/12312/מצע-לבן-כהול.pdf>

Bar-Ilan, Judit, a Bronstein, Jenny a Aharony, Noa. 2015. *Israeli Parties and Party Leaders on Facebook during the 2013 Election Campaign*. Příspěvek z

konference iConference 2015, Illinois 24-27. 3. 2015. Dostupné na:

https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/73671/23_ready.pdf?sequence=2

BBC. 2013. *Guide to Israel's political parties*. Dostupné na:

<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-21073450>

BBC. 2018. *Jerusalem: US embassy to move by end of 2019 – Pence*. Dostupné

na: <https://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-42773456>

BBC. 2019. Israel PM vows to annex West Bank settlements if re-elected.

Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-47840033>

Elections and Parties. b. r. The Israeli Democracy Institute. Dostupné na:

<https://en.idi.org.il/israeli-elections-and-parties/>

Encyclopædia Britannica. 2019. *Likud*. Encyclopædia Britannica, inc. Dostupné

na: <https://www.britannica.com/topic/Likud>

Friedman, Shuki. 2017. *Israel's Status Quo ' On Religion Is In Chaos*. The Israel Democracy Institute. Dostupné na: <https://en.idi.org.il/articles/16315>

Goverments of Israel. Twentieth Kneset.

https://knesset.gov.il/govt/eng/GovtByNumber_eng.asp

Haaretz.com. Izraelský internetový deník. Dostupné na: <http://haaretz.com/>

Hatnua Party. Political Party. Dostupné na:

https://www.tzipilivni.co.il/en/מדינת_הזון/#הזון

Jabotinsky, Vladimir Ze'ev. 1923. *Iron Wall*. Jabotinsky institut in Israel.

Dostupné na: <http://en.jabotinsky.org/media/9747/the-iron-wall.pdf>

Jewish Virtual Library: A Project of Aice. r.b.*Israel Political Parties: United Arab List (Ra'am, Wamab)*. Dostupné na:

<https://www.jewishvirtuallibrary.org/united-arab-list-ra-am-political-party>

Jewish Virtual Library: A Project of Aice. r.b.*Israel Political Parties: Likud* .

Dostupné na:

Kabrhlová, Lenka a Vondra, Pavel a Kubišová, Zuzana. 2019. *Izraelci volí, premiér Netanjahu bojuje o politické přežití i zápis do historie*. iRozhlas.

Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/izrael-volby-netanjahuganc_1904090600_pak

Metz, Helen Chapin. 1988. ed. *Israel: A country study*. Washington: GPO for the Library of Congress. Dostupné na: <http://countrystudies.us/israel/>.

Pfeffer, Anshel. 2019. *Netanyahu Brought Nationalism to the 21st century*. The Atlantic. Dostupné na:

<https://www.theatlantic.com/international/archive/2019/04/netanyahu-nationalism-israel-elections/586672/>

Rudnitzky, Aruj. 2019. *Disintengration of the Joint List poses new challenge to future of Arab politics*. The Israel Democracy Institute. Dostupné na:

<https://en.idi.org.il/articles/26131>

Staff, Toi. 2017. *Minimum wage rising to NIS 5,300 on December 1*. The Times of Israel. Dostupné na: <https://www.timesofisrael.com/minimum-wage-rising-to-nis-5300-on-december-1/>

The Israel Democracy Institute. Parties and Elections. Dostupné na:

<https://en.idi.org.il/>

The Knesset in the Governing System. b. r. The Lectoral System in Israel.

Dostupné na: https://knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_beh.htm

The Knesset. b.r. *United Arab List*. Parliament groups. Dostupné na:

http://www.knesset.gov.il/faction/eng/FactionPage_eng.asp?PG=106

Literatura:

Arian, Asher. 1989. *Politics in Israel: the second generation. Revised edition.* Chatham: Chatham House Publishing.

Avineri, Šlomo. 2001. *Zrození moderního sionismu.* Praha: Sefer.

Čejka, Marek. 2005. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu.* Brno: Centrum strategických studií.

Čejka, Marek. 2009. *Judaismus a politika v Izraeli.* Brno: Barrister & Principal.

Eilam, Ehud. 2017. *Israel, the Arabs and Iran: International Relations and Status Quo.* London: Routledge.

Evera, Stephen Van. 1994. „Hypotheses on Nationalism and War“. *International Security* 18, č. 4, 5-39.

Gellner, Arnošt. 1993. *Národy a nacionalismus.* Praha: Hříbal.

Herzl, Theodor. 2009. *Židovský stát: pokus o moderní řešení židovské otázky.* Praha: Academia.

Hroch, Miroslav. 2003. *Pohledy na národ a nacionalismus.* Praha: Sociologické nakladatelství.

Choudhary, Sunil K. 2018. *The Changing Face of Parties and Party Systems: A Study of Israel and India.* Basingstoke: Palgrave Macmillan

Johnson, Paul. 2007. *Dějiny židovského národa.* Praha: Rozmluvy.

Krupp, Michael. 1999. *Sionismus a Stát Izrael: historický nástin.* Praha: Vyšehrad.

Mahler, Gregory. 2016. *Politics and Government in Israel: The Maturation of a Modern State*. Lanham: Rowman&Littlefield.

Rabinovich, Itamar a Reinharz, Jehuda. 2008. *Israel in the Middle East. Documents and readings on society, politics and foreign relations pre-1948 to the present*. London: University Press of New England.

Ram, Uri. 2008. „Why Secularism fails? Secular Nationalism and Religious Revivalism in Israel“. *International Journal of Politics Culture and Society*, č. 21, 57-73.

Sachar, Howard M. 1999. *Dějiny státu Izrael*. Praha: Regia.

Smith, Anthony D. 1996. „Memory and modernity: reflections on Ernest Gellner’s theory of nationalism.“ In: *Nations and Nationalism 2*. London: London School of Economics and Political Science. 371 – 388.

Smith, Anthony D. 1998. *Nationalism and Modernism. A critical survey of recent nations and nationalism*. London: Routledge.